

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ
حَذَرَ الْمَوْتِ فَقَالَ لَهُمُ اللَّهُ مُوتُوا ثُمَّ أَحْيَاهُمْ إِنَّ اللَّهَ
لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا
يَشْكُرُونَ (243) وَ قَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ اعْلَمُوا أَنَّ
اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (244) مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ
قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً وَ اللَّهُ
يَقْبِضُ وَ يَبْسُطُ وَ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ (245) أَلَمْ تَرَ إِلَى
الْمَلَائِكَةِ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَى إِذْ قَالُوا لِنَبِيِّ
لَهُمْ اأَبْعَثْ لَنَا مَلِكًا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ هَلْ
عَسَيْتُمْ إِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ أَلَّا تُقَاتِلُوا قَالُوا وَ مَا
لَنَا أَلَّا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَ قَدْ أَخْرَجَنَا مِنْ دِيَارِنَا
وَ أَبْنَانِنَا فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا إِلَّا قَلِيلًا

مِنْهُمْ وَ اللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ (246) وَ قَالَ لَهُمْ
 نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا قَالُوا أَنَّى
 يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ عَلَيْنَا وَ نَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَ
 لَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِنَ الْمَالِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ
 عَلَيْكُمْ وَ زَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ وَ الْجِسْمِ وَ اللَّهُ
 يُؤْتِي مُلْكَهُ مَنْ يَشَاءُ وَ اللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ (247) وَ
 قَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ التَّابُوتُ فِيهِ
 سَكِينَةٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَ بَقِيَّةٌ مِمَّا تَرَكَ آلُ مُوسَى وَ آلُ
 هَارُونَ تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لَكُمْ إِنَّ
 كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (248)

Didst thou not turn by vision to those who abandoned their
 homes, though they were thousands (in number), for fear of
 death? Allah said to them: "Die": then He restored them to life.
 For Allah is full of bounty to mankind, but most of them are

~~~~~

ungrateful. Then fight in the cause of Allah, and know that Allah heareth and knoweth all things. Who is he that will loan to Allah a beautiful loan, which Allah will double unto his credit and multiply many times? It is Allah that giveth (you) want or plenty, and to Him shall be your return. Hast thou not turned thy vision to the chiefs of the children of Israel after (the time of) Moses? They said to a prophet (that was) among them: "Appoint for us a king, that we may fight in the cause of Allah." He said: "Is it not possible, if ye were commanded to fight, that that ye will not fight?" They said: "How could we refuse to fight in the cause of Allah, seeing that we were turned out of our homes and our families?" But when they were commanded to fight, they turned back, except a small band among them. But Allah has full knowledge of those who do wrong. Their prophet said to them: "Allah hath appointed Talut as king over you." They said: "How can he exercise authority over us when we are better fitted than he to exercise authority, and he is not even gifted, with wealth in abundance?" He said: "Allah hath chosen him above you, and hath gifted him abundantly with knowledge and bodily prowess: Allah granteth His authority to whom He pleaseth. Allah careth for all, and He knoweth all things." And (further) their prophet said to them: "A sign of his authority is that there shall come to you the ark of the covenant, with (an assurance) therein of security from your Lord, and the relics left by the family of Moses and the family of Aaron, carried by angels. In this is a symbol for you if ye indeed have faith. "

تم نے ان لوگوں کے حال پر بھی کچھ غور کیا، جو موت کے ڈر سے اپنے گھربار

چھوڑ کر نکلے تھے اور ہزاروں کی تعداد میں تھے؟ اللہ نے ان سے فرمایا: مر

جاؤ۔ پھر اس نے ان کو دوبارہ زندگی بخشی۔ حقیقت یہ ہے کہ اللہ انسان پر بڑا فرض فرمانے والا ہے، مگر اکثر لوگ شکر ادا نہیں کرتے۔ مسلمانو، اللہ کی راہ میں جنگ کرو اور خوب جان رکھو کہ اللہ سننے والا اور جاننے والا ہے۔ تم میں کون ہے جو اللہ کو قرض حسن دے تاکہ اللہ اسے کئی گنا بڑھا چڑھا کر واپس کرے؟ گھٹانا بھی اللہ کے اختیار میں ہے اور بڑھانا بھی، اور اسی کی طرف تمہیں پلٹ کر جانا ہے۔ پھر تم نے اس معاملے پر بھی غور کیا جو موسیٰ کے بعد سردار ان بنی اسرائیل کو پیش آیا تھا؟ انھوں نے اپنے نبی سے کہا: ہمارے لئے ایک بادشاہ مقرر کر دو تاکہ ہم اللہ کی راہ میں جنگ کریں۔ نبی نے پوچھا:

کہیں ایسا تو نہ ہو گا کہ تم کو لڑائی کا حکم دیا جائے اور پھر تم نہ لڑو" وہ کہنے لگے:

بھلا یہ کیسے ہو سکتا ہے کہ ہم راہ خدا میں نہ لڑیں، جب کہ ہمیں اپنے گھروں سے نکال دیا گیا ہے اور ہمارے بال بچے ہم سے جدا کر دیے گئے ہیں۔ مگر جب ان کو جنگ کا حکم دیا گیا، تو ایک قلیل تعداد کے سوا وہ سب پیٹھ موڑ گئے، اور اللہ ان میں سے ایک ایک ظالم کو جانتا ہے۔ ان کے نبی نے ان سے کہا کہ

اللہ نے طالوت کو تمہارے لئے بادشاہ مقرر کیا ہے۔ یہ سن کر وہ بولے: ہم پر بادشاہ بننے کے وہ کیسے حق دار ہو گیا؟ اس کے مقابلے میں بادشاہی کے ہم زیادہ مستحق ہیں۔ وہ تو کوئی بڑا مالدار آدمی نہیں ہے۔" نبی نے جواب دیا:

اللہ نے تمہارے مقابلے اسی کو منتخب کیا ہے اور اس کو دماغی اور جسمانی دونوں قسم کی اہلیتیں فراوانی کے ساتھ عطا فرمائی ہیں، اور اللہ کو اختیار ہے کہ اپنا ملک جسے چاہے دے، اللہ بڑی وسعت رکھتا ہے اور سب کچھ اسکے علم میں ہے۔" اس کے ساتھ ان کے نبی نے ان کو یہ بھی بتایا کہ: خدا کی طرف سے اس کے بادشاہ مقرر ہونے کی علامت یہ ہے کہ اس کے عہد میں وہ صندوق تمہیں واپس مل جائے گا، جس میں تمہارے رب کی طرف سے تمہارے لئے سکون قلب کا سامان ہے، جس میں آل موسیٰ اور آل ہارون کے چھوڑے ہوئے تبرکات ہیں، اور جس کو اس وقت فرشتے سنبھالے ہوئے ہیں۔ اگر تم مومن ہو تو یہ تمہارے لئے بہت بڑی نشانی ہے۔

तुमने उन लोगों के हाल पर भी कुछ गौर किया, जो मौत के डर से घर-बार छोड़कर निकले थे और हज़ारों की तादात में थे? अल्लाह ने

उनसे फरमाया : मर जाओ । फिर उसने उनको दोबारा ज़िन्दगी बख़शी । हकीक़त यह है कि अल्लाह इन्सान पर बड़ा फज़ल फ़र्मनेवाला है, मगर अकसर लोग शुक्र अदा नहीं करते --- मुसलमानो! अल्लाह की राह में जंग करो और ख़ूब जान रखो कि अल्लाह सुननेवाला और जाननेवाला है । तुममें कौन है जो अल्लाह को कर्ज़-हसना दे ताकि अल्लाह उसे कई गुना बढ़ा-चढ़ाकर वापस करे? घटना भी अल्लाह के इख़्तियार में है और बढ़ाना भी, और उसी की तरफ़ तुम्हें पलटकर जाना है । फिर तुमने उस मामले पर भी गौर किया जो मूसा के बाद सरदाराने-बनी-इसराइल को पेश आया था? उन्होंने अपने नबी से कहा : हमारे लिए एक बादशाह मुर्करर कर दो ताकि हम अल्लाह की राह में जंग करें । नबी ने पूछा : कहीं ऐसा तो न होगा कि तुमको लड़ाई का हुक्म दिया जाए और फिर तुम न लड़ो? वे कहने लगे : भला यह कैसे हो सकता है कि हम राहे-ख़ुदा में न लड़ें, जबकि हमें अपने घरों से निकाल दिया गया है और हमारे बाल-बच्चे हमसे जुदा कर दिए गए हैं । मगर जब उनको जंग का हुक्म दिया गया, तो एक कलील तादाद के सिवा वे सब पीठ मोड़ गए, और अल्लाह उनमें से एक-एक ज़ालिम को जानता है। उनके नबी ने उनसे कहा कि अल्लाह ने तालूत को तुम्हारे लिए बादशाह मुर्करर किया है । यह सुन कर वे बोले, “हमपर बादशाह बनने का वह कैसे हक़दार हो गया? उसके मुक़ाबले में बादशाही के हम ज़्यादा मुस्तहिक हैं। वह तो कोई बड़ा मालदार आदमी नहीं है ।” नबी ने जवाब दिया, “अल्लाह ने तुम्हारे मुक़ाबले में उसी को मुन्तखाब किया है और उसको दिमागी व जिस्मानी दोनों किस्म की अहलियतें फरावानी के साथ अता फरमाई हैं और अल्लाह

को इखतियार है कि अपना मुल्क जिसे चाहे दे। अल्लाह बड़ी वुसअत रखता है और सब कुछ उसके इल्म में है।” इसके साथ उनके नबी ने उनको यह भी बताया कि “खुदा की तरफ़ से उसके बादशाह मुर्कर होने की अलामत यह है कि उसके अहद में वह सन्दूक तुम्हें वापस मिल जाएगा जिसमें तुम्हारे रब की तरफ़ से तुम्हारे लिए सुकूने-कल्ब का सामान है, जिसमें आले-मूसा और आले-हारून के छोड़े हुए ताबरूकत हैं, और जिसको इस वक्त फ़रिश्ते संभाले हुए हैं। अगर तुम मोमिन हो, तो यह तुम्हारे लिए बहुत बड़ी निशानी है।”